

**Agencia Națională pentru
Reglementare în Comunicații Electronice și
Tehnologia Informației a Republicii Moldova**

**Analiza
privind identificarea pieței de tranzit de trafic
în rețelele publice de telefonie**

Starea documentului:	final
Data publicării:	16/08/2010
Petrioada consultării publice	09/07/2010 – 30/07/2010

Cuprins:

1. Introducere.....	3
1.1. Testul Monopolistului Ipotetic.....	3
1.2. Testul celor trei criterii.....	4
1.3. Procesul de consultare.....	5
2. Definirea pieței.....	6
3. Piața produsului.....	7
3.1. Produsul focal.....	7
3.2. Lista substituenților produsului focal.....	7
3.3. Substituibilitatea ofertei cu ridicata.....	7
3.4. Substituibilitatea cererii cu ridicata.....	8
3.5. Substituibilitatea cererii cu amănuntul.....	10
3.6. Sumarul analizei pieței produsului.....	11
4. Piața geografică.....	12
5. Testul celor trei criterii.....	13
5.1. Barierele de intrare și ieșire.....	13
5.2. Tendințe spre concurență efectivă.....	14
5.3. Suficiența aplicării legislației concurenței.....	14
5.4. Concluzie.....	15
6. Concluzii privind identificarea piețelor relevante	15

1. Introducere

În conformitate cu prevederile art. 51 din Legea comunicațiilor electronice nr.241-XVI din 15.11.2007, în continuare Legea nr.241/2007, Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației (ANRCETI/Agenția), identifică piețele relevante și efectuează analize de piață pe aceste piețe în scopul determinării faptului dacă piața relevantă este suficient de competitivă și al impunerii, menținerii, modificării ori retragerii obligațiilor speciale preventive. ANRCETI definește metodologia și criteriile de identificare a piețelor relevante și identifică aceste piețe, luând în considerare condițiile naționale specifice. De asemenea, ANRCETI publică lista piețelor relevante.

Procesul de identificare a piețelor relevante a fost stabilit în Regulamentul privind identificarea și analiza piețelor relevante din domeniul comunicațiilor electronice și desemnarea furnizorilor de rețele și/sau servicii de comunicații electronice cu putere semnificativă pe aceste piețe, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al Agenția nr. 55 din 29 decembrie 2008(Regulament). Conform art. 5 al Regulamentului pentru a desfășura procesul de identificare a piețelor, Agenția va ține cont de cele mai bune practici europene.

Regulamentul descrie un proces din două etape. În primul rând, trebuie să fie stabilite limitele pieței, din punct de vedere a produsului și din punct de vedere geografic, utilizând Testul Monopolistului Ipotetic (TMI). În al doilea rând, trebuie să fie confirmată susceptibilitatea pieței la reglementarea preventivă prin aplicarea testului celor trei criterii (pct. 20 și 44 a Regulamentului).

După identificarea piețelor relevante, Agenția va efectua analiza completă a acestor piețe, astfel încât să ia decizii cu privire la desemnarea furnizorilor cu putere semnificativă pe piețele relevante (așa cum este descris în articolul 52 din Legea nr.241/2007) și să impună obligații corespunzătoare (conform articolului 54 din Legea nr.241/2007). Agenția va face publică analiza și va prezenta Autorității pentru Protecția Concurenței decizia privind desemnarea furnizorilor cu putere semnificativă pe piețele relevante.

1.1 Testul Monopolistului Ipotetic

Testul Monopolistului Ipotetic începe prin identificarea unui produs focal, adică produsul cel mai îngust definit care în mod evident se află pe piața analizată. Această piață poate include și alte produse candidat în dependență de substituibilitatea dintre produsul candidat și produsul focal. Vor fi analizate 3 forme ale substituibilității produselor:

- i. Substituibilitatea ofertei
- ii. Substituibilitatea cererii cu ridicata
- iii. Substituibilitatea cererii cu amănuntul.

La efectuarea TMI este analizat un monopolist ipotetic și se verifică dacă o majorare mică dar semnificativă (creștere cu 5-10%), non-tranzitorie (cel puțin cu durata de 1 an) a prețului produsului focal ("SSNIP") ar putea fi profitabilă.

Aceasta presupune că fiecare substituent candidat este testat prin TMI dacă produce suficientă presiune competitivă asupra produsului focal. În cazul când SSNIP este profitabil, aceasta va fi o dovadă că

produsul candidat nu este capabil să substituie produsul focal pentru a fi inclus în limitele pieței produsului.

Dacă creșterea prețului produsului focal nu este profitabilă, definiția serviciului trebuie extinsă pentru a include serviciile care pot substitui produsul focal.

1.2 Testul celor trei criterii

Acest test se referă la cele trei criterii care se aplică înainte de a supune piața unei reglementări preventive. Aceste criterii conform Regulamentului sunt:

- i. Prezența unor bariere înalte la intrare pe piață;
- ii. Dinamica pieței;
- iii. Insuficiența aplicării prevederilor legislației concurenței.

Comisia Europeană sintetizează și explică aceste criterii, după cum urmează¹:

Primul criteriu este prezența unor bariere înalte la intrarea pe piață. Dat fiind caracterul dinamic al piețelor de comunicații electronice trebuie, de asemenea, să se ia în considerație și posibilitățile pieței de a tinde spre un rezultat competitiv, în pofida barierelor înalte la intrare.

Prin urmare, cel de-al doilea criteriu constă în faptul că o piață are și așa caracteristici de a nu tinde în timp spre o concurență efectivă. Acest criteriu este unul dinamic și ia în considerație un număr de aspecte structurale și de comportament care la examinarea tuturor factorilor, indică dacă piața are sau nu caracteristici de natură să justifice impunerea obligațiilor de reglementare.

Al treilea criteriu prevede insuficiența legii concurenței de a preveni de sine stătător eșecul pieței (fără reglementarea preventivă), luând în considerație caracteristicile specifice ale sectorului comunicațiilor electronice.

Acest document prezintă concluziile Agenției în ceea ce privește identificarea pieței de tranzit de trafic în rețelele publice de telefonie.

Agencia va testa dacă această piață este relevantă reglementării preventive în circumstanțele naționale.

Agencia va desfășura procesul în două etape (conform prevederilor Regulamentului) și anume:

- I. Va identifica piața relevantă a produsului și piața relevantă geografică;
- II. Va testa susceptibilitatea pieței la reglementarea preventivă.

1.3 Procesul de consultare

ANRCETI salută orice recomandări pe marginea identificării pieței propuse în acest document. Totuși analiza răspunsurilor ar fi mai ușoară dacă recomandările ar face trimitere la întrebările numerotate din acest document. Perioada pentru depunerea recomandărilor durează de la 08.07.2010 până la 29.07.2010. Comentariile trebuie să fie adresate în formă scrisă la:

Bd. Ștefan cel Mare, 134, MD-2012,
CHIȘINĂU, REPUBLICA MOLDOVA

Fax: (0 22) 22 28 85

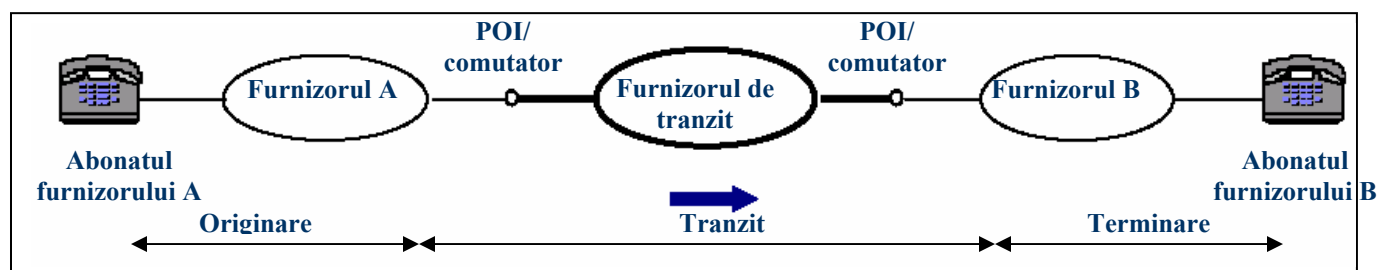
și/sau la: e-mail: office@anrceti.md

2. Definirea pieței

Piață analizată este furnizarea serviciilor de tranzit de trafic în rețelele publice de telefonie.

Din punct de vedere tehnic, tranzitul de trafic reprezintă transportarea comutată a apelurilor pe segmentul de rețea între două sau mai multe puncte de interconectare. **Figura 1** descrie schematic această prestație.

Figura 1: Serviciile de tranzit de trafic în rețelele publice de telefonie

Din punct de vedere al relațiilor comerciale și juridice între furnizori, serviciul de tranzit poate cuprinde atât noțiunea de „tranzit pur”, cât și prestațiile care presupun cuplarea serviciilor de tranzit cu serviciile de terminare în anumite rețele ale unor furnizori terți.

În cazul „tranzitului pur”, furnizorul de servicii care inițiază apelul (Furnizorul A) și cel care nemijlocit efectuează terminarea apelului (Furnizorul B) stabilesc relații juridice și comerciale directe privind prestația serviciilor de terminare sau inițiere, însă recurg la un furnizor terț de tranzit pentru transportarea apelurilor între rețelele lor. Prin aceasta, furnizorul de tranzit nu are funcția intermediară de achitare a plăților ce revin apelurilor pentru terminarea (sau inițierea) apelurilor.

În cazul când nu are un acord de interconectare cu furnizorul părții apelate, furnizorul părții apelante poate utiliza oferta unui furnizor de tranzit, care are astfel acorduri cu ambii și infrastructura necesară pentru transmiterea apelurilor și care își asumă funcția de intermediere financiară. În acest caz, furnizorul părții apelante achiziționează de la furnizorul de tranzit o prestație compusă din serviciul de tranzit și serviciul de terminare a apelului. La rândul său, furnizorul de tranzit are nevoie să achiziționeze serviciul de terminare în rețeaua părții apelate pentru a efectua această prestație.

Aceste două abordări au aceeași finalitate, prin care furnizorul A își asigură transportarea apelurilor către rețeaua părții apelate, fără ca aceștia să aibă un punct comun de interconectare.

Rolul serviciilor de tranzit se manifestă prin fluidizarea piețelor. Astfel furnizorii de tranzit propun o interfață unică între totalitatea furnizorilor și cumpărător. Acestea permit cumpărătorului de a judeca economic în funcție de volumul traficului și de a face alegere între a se interconecta direct cu toți (sau o parte) ceilalți furnizori și de a achiziționa direct serviciul de terminare (sau originare), sau de a achiziționa prestația de tranzit pentru a obține indirect interconectarea cu ceilalți furnizori.

Piața serviciilor de tranzit de trafic în rețelele publice de telefonie urmează să fie definită în primul rând din punct de vedere a produsului, utilizând Testul SSNIP, și apoi din punct de vedere geografic.

3. Piața produsului

3.1 Produsul focal

Produsul focal este produsul cel mai îngust definit care se află în mod evident pe piața definită. Acesta este folosit ca resursă cheie pentru TMI astfel încât să determine limitele pieței.

În cazul pieței de tranzit de trafic în rețelele publice de telefonie, ANRCETI consideră că produsul focal este cuprins de serviciile naționale de tranzit comutat de trafic pe segmentul de rețea între punctele de interconectare cu furnizorii ce inițiază sau efectuează terminarea apelurilor.

Prin urmare, definiția inițială a produsului focal nu include tranzitul pe segmente internaționale către rețele din Republica Moldova sau tranzitul traficului care are ca destinație o rețea din exteriorul Republicii Moldova.

3.2 Lista substituenților produsului focal

ANRCETI a identificat următoarele produse candidat substituenți pentru tranzitul de trafic în rețelele publice de telefonie după cum urmează:

- a) Utilizarea conexiunilor actuale de interconectare directă pentru furnizarea serviciilor de tranzit;
- b) Autofurnizare de servicii de interconectare directă;
- c) Servicii de tranzit internațional;
- d) Servicii cu amănuntul ale furnizorilor interconectați direct.

Capitolele de mai jos analizează măsura în care fiecare dintre aceste produse substituente posibile pot constrânge activitățile unui monopolist ipotetic care asigură servicii de tranzit de trafic în rețelele publice de telefonie .

3.3 Substituibilitatea ofertei cu ridicata

Substituibilitatea ofertei cu ridicata are loc în cazul în care furnizorul alternativ este atras pe piață ca răspuns la SSNIP-ul monopolistului ipotetic. Se poate presupune că acest lucru se va întâmpla doar în cazul în care furnizorul a fost în stare să transfere resursele sale pentru furnizarea produsului focal într-o perioadă de cel mult un an, fără investiții semnificative. Întrebarea este dacă aceasta va avea loc într-o asemenea măsură încât SSNIP să devină neprofitabil.

ANRCETI a analizat următoarele posibilități pentru un furnizor potențial de a furniza servicii substituente în cazul unui SSNIP la produsul focal:

a) Substituibilitatea serviciilor care asigură interconectarea directă între rețelele a doi furnizori și serviciile de interconectare indirectă prin intermediul rețelei unui terț (servicii de tranzit de trafic în rețeaua publică telefonică fixă)

Din punct de vedere tehnic, un furnizor poate foarte ușor să îndrepte capacitățile sale de interconectare directă cu un furnizor, pentru a oferi servicii de tranzit de apeluri între această rețea și una terță, cu care de asemenea are interconectare directă.

Având în vedere că astăzi doar „Moldtelecom” S.A. furnizează serviciile naționale de tranzit, aplicarea testului SSNIP pentru determinarea substituibilității ofertei presupune testarea faptului în ce măsură alți furnizori ar putea să înceapă furnizarea de servicii de tranzit prin conexiunile lor de interconectare directă ca răspuns la o creștere mică dar semnificativă și netranzitorie a prețurilor la serviciile de tranzit ale monopolistului ipotetic.

Aici trebuie de menționat topologia conexiunilor de interconectare între furnizorii din Republica Moldova. Istoric s-a format situația interconectării de tip stea între furnizori, unde fiecare are interconectare directă cu „Moldtelecom” S.A. În același timp, doar furnizorii mobili dispun de conexiuni de interconectare directă între ei. Odată ce serviciile de tranzit, după cum a fost menționat mai sus, reprezintă o alternativă interconectării directe atunci când aceasta economic nu este fezabilă sau stabilirea unei conexiuni directe ar putea dura mult timp, este firesc că furnizorii care dispun deja de interconectare directă transmit traficul direct, fără a utiliza servicii de tranzit. Prin urmare, acești furnizori nu ar fi sensibili la un SSNIP, deoarece nu utilizează servicii de tranzit pentru a se interconecta. Ceilalți furnizori nu dispun de conexiuni directe de interconectare, inclusiv cu furnizorii mobili, și, respectiv nu dispun de capacități de interconectare care ar putea fi îndreptate pentru furnizarea serviciilor de tranzit.

Astfel, ANRCETI conchide că, urmare a unui SSNIP pentru serviciile de tranzit, nu se va produce substituția acestor servicii prin servicii de tranzit ale furnizorilor potențiali, care ar utiliza pentru aceasta conexiunile actuale de interconectare. Deci acestea nu pot fi în măsură să lărgescă definiția produsului focal.

3.4 Substituibilitatea cererii cu ridicata

Substituibilitatea cererii cu ridicata are loc când cumpărătorul cu ridicata a serviciului de tranzit de trafic în rețelele publice de telefonie este determinat să folosească produse alternative ca răspuns la SSNIP-ul de monopolistul ipotetic. Întrebarea este dacă aceasta va avea loc într-o asemenea măsură încât SSNIP să devină neprofitabil.

După cum a fost descris mai sus, alternativa pentru serviciul de tranzit pentru un furnizor este de a achiziționa servicii directe de interconectare. Achiziționarea serviciilor directe de interconectare presupune că furnizorul singur își oferă serviciul de transportare a apelurilor până la (sau de la) punctele de interconectare directă, fie aceasta prin construirea facilităților tehnice proprii de interconectare directă, fie închirierea acestora (linii închiriate) de la alți furnizori.

O altă alternativă posibilă tehnic de înlocuire a serviciilor de tranzit național determinată de Agenție este achiziționarea serviciilor de tranzit internațional.

a) Substituibilitatea serviciilor de tranzit prin autofurnizare de servicii de interconectare directă.

ANRCETI a evaluat măsura în care serviciile care asigură interconectarea directă între rețelele a doi furnizori reprezintă o alternativă viabilă la serviciile de interconectare indirectă prin intermediul serviciilor de tranzit, astfel încât gradul de utilizare ridicat a celor dintâi să determine constrângeri concurențiale asupra furnizorilor de servicii de tranzit. Acest lucru ar presupune ca furnizorii să își dezvolte rețelele care să le permită interconectarea în mod direct cu ceilalți furnizori de rețele publice fixe sau mobile.

Asigurarea condițiilor necesare utilizării în mod exclusiv a unor servicii de interconectare directă necesită investiții semnificative, mai ales în raport cu mărimea activității furnizorilor mici de telefonie fixă. Investițiile date pot să fie inefficiente datorită volumelor mici de trafic pe fiecare sau pe o mare parte din conexiunile de interconectare directă.

Mai mult, serviciile de tranzit de trafic nu pot fi schimbate cu ușurință cu serviciile de interconectare directă într-o perioadă de timp scurtă sau la o scară suficient de mare pentru a face neprofitabilă o creștere mică, dar semnificativă și de durată, a prețurilor pentru serviciile de tranzit. Încheierea și implementarea unor acorduri pentru servicii de interconectare directă poate reprezenta o investiție pe termen lung, care se poate realiza într-o perioadă de câțiva ani. Astfel, pe termen scurt (în orizontul de timp al analizei de piață), dezvoltarea rețelelor nu poate reprezenta un argument în favoarea existenței substituibilității cererii între serviciile de interconectare directă și cele de interconectare indirectă.

În aceeași măsură și închirierea de facilități pentru interconectare, astfel ca linii închiriate, prezintă aceleași impedimente pentru dezvoltarea propriilor rețele pentru interconectare directă, legate costuri mari, care pot fi neproporționale traficului de interconectare directă pe majoritatea rutelor.

Mai mult, majoritatea furnizorilor în încercarea de a stabili interconectare directă fiecare cu fiecare se pot împiedica de prevederile Regulamentului cu privire la interconectare, care impun obligația de a oferi interconectarea directă, furnizorilor căror li se solicită, doar atunci când traficul mediu lunar prin interconectare indirectă atinge nivelul de 50 mii minute.

În concluzie, ANRCETI consideră că urmare a unui SSNIP pentru serviciile de tranzit de trafic nu ar avea ca efect înlocuirea acestor servicii cu autofurnizare de interconectare directă în măsură să determine disciplinarea furnizorului ipotetic monopolist. Din perspectiva cererii cu ridicata, nu va avea loc substituția serviciilor de tranzit cu serviciile care asigură interconectarea directă între rețele ca răspuns la SSNIP – ul monopolistului ipotetic.

b) Substituibilitatea serviciilor de tranzit național cu servicii de tranzit internațional

Din punct de vedere tehnic, un furnizor poate achiziționa servicii internaționale de tranzit (cuplate cu servicii de terminare) în toate rețelele din Moldova. În practica internațională¹ au existat situații în trecut, când furnizorii alegeau servicii de tranzit internațional în locul serviciilor de tranzit național sau de terminare directă a apelurilor, datorită prețurilor mai mari pentru terminarea apelurilor stabilite pentru furnizorii naționali. Acest fenomen are denumirea de *tromboning*.

Agencia consideră că serviciile de tranzit internațional nu pot fi substituente serviciilor naționale de tranzit, datorită prețurilor pentru terminare internațională în rețele din Moldova mult mai înalte decât prețurile pentru terminare națională directă² sau decât prețurile de interconectare indirectă ce includ și costul tranzitului național. Nici un SSNIP nu va face ca serviciile internaționale de tranzit să fie mai ieftine și să fie, astfel, utilizate de furnizori în detrimentul serviciilor de tranzit național.

3.5 Substituibilitatea cererii cu amănuntul

Substituibilitatea cererii cu amănuntul are loc atunci când utilizatorii finali își schimbă comportamentul de consum ca urmare a unui SSNIP de către monopolistul ipotetic și fac, astfel, creșterea prețului neprofitabilă.

În cazul când se analizează servicii furnizate cu ridicata, substituibilitatea cererii cu amănuntul descrie comportamentul utilizatorului final derivat din creșterea prețului pe piața cu ridicata a produsului relevant. Acest răspuns al utilizatorilor finali poate fi analizat, reieșind din ipoteza că furnizorul de servicii cu amănuntul de asemenea, ca răspuns la creșterea prețului la serviciul de tranzit, întreprinde un SSNIP la serviciile cu amănuntul.

¹ Spre exemplu, cazul Belgiei.

² Acestea sunt datorate în primul rand discriminării prin preț a apelurilor în funcție de origine națională/internațională, aplicate de furnizorii naționali pentru terminarea apelurilor.

Întrebarea este dacă aceasta va avea loc într-o asemenea măsură încât SSNIP să devină neprofitabil.

Agencia a analizat posibilul impact al SSNIP-ului monopolistului ipotetic asupra fluctuațiilor prețurilor serviciilor cu amănuntul pentru utilizatorii finali, în cazul dat prețul apelurilor.

Partea apelată nu este sensibilă față de orice fluctuație a prețurilor, deoarece datorită aplicării principiului CPP (partea apelantă plătește), aceasta nu suportă cheltuieli de pe urma apelului.

Partea apelantă suportă cheltuielile pentru efectuarea apelului, inclusiv în costul apelului fiind inclus și tariful pentru tranzit. Totodată, Agencia consideră că un SSNIP pentru serviciile de tranzit, în mare parte, nu va conduce la majorarea de către furnizori a tarifelor cu amănuntul pentru utilizatorii finali.

Din traficul național al furnizorilor mobili legat de apelurile în afara rețelei ale clienților acestora, doar 0.8%³ îi revine traficului către furnizori cu care furnizorii mobili au interconectare indirectă. Prin urmare un SSNIP nu va influența tarifele cu amănuntul ale furnizorilor mobili și nu va exista nici o reacție din partea utilizatorilor mobili ce apelează numere aflate în rețelele ce sunt interconectate indirect cu furnizorul lor.

La rândul său furnizorii alternativi de telefonie fixă utilizează interconectare indirectă pentru transmiterea apelurilor inițiate de ei către rețelele mobile și către rețelele furnizorilor de telefonie fixă, cu excepția rețelei "Moldtelecom" S.A., cu care au interconectare directă. Agencia consideră că un posibil SSNIP la serviciile de tranzit nu ar determina furnizorii alternativi să majoreze tarifele finale pentru apeluri spre numere mobile, deoarece mărimea unui SSNIP ar reprezenta circa 0,4-0,5% din tarifele finale pentru apeluri către mobil. Prin urmare nici utilizatorii finali apelanți către mobil nu ar reacționa la SSNIP. De asemenea, Agencia estimează că nu mai mult de 1% din traficul fiecărui furnizor alternativ de telefonie fixă către alte rețele fixe este îndreptat către rețele interconectate indirect. Faptul că volumul dat de trafic în total este mic va determina furnizorii dați să nu reacționeze la SSNIP.

Prin urmare, Agencia consideră că comportamentul părții apelante de asemenea nu va fi pe măsură să facă ca un SSNIP al furnizorului ipotetic monopolist să fie nerentabil. Un SSNIP al monopolistului ipotetic care oferă servicii de tranzit de trafic, nu ar avea practic nici un răspuns la nivelul pieței cu amănuntul din cauza că o asemenea majorare nu se va reflecta direct în costul final al serviciilor cu amănuntul. Prin urmare definiția inițială a produsului focal nu este lărgită de posibilele opțiuni ale utilizatorilor finali.

3.6 Sumarul analizei pieței produsului

ANRCETI a identificat că produsul focal este cuprins de serviciile naționale de tranzit comutat de trafic pe segmentul de rețea între punctele de interconectare cu furnizorii ce inițiază sau efectuează terminarea apelurilor.

Aplicarea testului monopolistului ipotetic indică asupra faptului, că piața serviciilor de tranzit de trafic în rețelele publice de telefonie include serviciile de tranzit local și național a tuturor categoriilor de apeluri.

ANRCETI consideră că la analizele viitoare, definiția acestei piețe ar putea fi extinsă dacă în viitor careva servicii vor deveni într-o măsură suficientă substituibile produsului focal.

---

³ Datele anului 2009.

4. Piața geografică

Pentru ca o piață să existe și să existe tranzacții, este necesar ca obiectivele consumatorului, precum și serviciile care satisfac aceste obiective să fie disponibile în același loc. În consecință piețele trebuie să fie definite atât din punct de vedere al produselor, cât și din punct de vedere geografic.

Dimensiunea unei piețe relevante geografice cuprinde toate zonele unde furnizorii oferă servicii în condiții similare. Conform Recomandării Comisiei Europene, dimensiunea geografică a unei piețe relevante este cel mai des determinată în funcție de acoperirea rețelei și existența unui cadru juridic și de reglementare identic într-o anumită zonă geografică.

Conform Regulamentului, piața relevantă geografică include zonele unde sunt amplasați furnizorii de produse interschimbabile din punct de vedere a cererii și ofertei (p. 38 și 40)

ANRCETI consideră că limitele pieței relevante a tranzitului de trafic în rețelele publice de telefonie în dimensiune geografică sunt teritoriul național.

Evidența specifică în sprijinul unei definiții a pieței naționale este că:

- Toate autorizațiile/licențele sunt naționale;
- Politicile tarifare și comerciale aplicate serviciilor de tranzit sunt similare pe teritoriul național;
- Cadrul de reglementare aplicabil serviciilor în cauză - cadrul legal și de reglementare în domeniul comunicațiilor electronice - este identic pe întreg teritoriul Republicii Moldova;
- Nu există motive pentru a se examina îngustarea limitelor geografice ale acestei piețe.

ANRCETI consideră, în baza raționamentelor de mai sus, că limitele geografice ale fiecărei piețe individuale de tranzit de trafic în rețelele publice de telefonie sunt teritoriul național. ANRCETI remarcă faptul că această concluzie este conformă practicilor tuturor statelor membre ale UE.

5. Testul celor trei criterii

În conformitate cu Legea comunicațiilor electronice, pentru ca o piață să fie relevantă reglementării preventive de către ANRCETI, este important ca aceasta să întrunească caracteristici care să justifice impunerea obligațiilor speciale preventive (Art.51 (1), lit.a).

ANRCETI a stabilit în Regulament⁴ că pentru determinarea faptului dacă o piață a produsului este relevantă este necesar ca ea să întrunească respectarea a trei criterii (exercițiu numit Testul celor trei criterii).

Cele trei criterii sunt:

1. Dacă piața de comunicații electronice în cauză este caracterizată prin existența unor bariere înalte la intrare;
2. Dacă piața de comunicații electronice în cauză ar tinde pe termen scurt sau mediu, spre o concurență suficientă pentru a proteja interesele consumatorilor, chiar și fără intervenții de reglementare;
3. Dacă măsurile *ex-post*, în absența unor măsuri *ex-ante* impuse pe această piață, ar fi suficiente pentru a remedia îngrijorările legate de existența unei poziții dominante pe piață.

Este necesar de menționat că aplicarea acestui test pentru aprecierea relevanței piețelor pentru reglementarea preventivă a fost elaborat de Comisia Europeană și recomandat reguatorilor naționali pentru exercițiul de identificare a piețelor.

Toate aceste criterii trebuie să fie îndeplinite împreună. În cazul în care, barierele la intrare nu sunt de durată, sau în cazul în care există dovezi recente de concurență sporită și de o concurență care tinde spre creștere continuă pe termen scurt și mediu, sau în cazul în care există anumite motive să se creadă că intervenția *ex-post* de către regulator ar putea fi eficientă, atunci este rezonabil ca regulatorul să se abțină de la impunerea măsurilor preventive în sarcina furnizorului cu putere semnificativă.

În cazul în care toate criteriile sunt îndeplinite, atunci ar fi justificată o analiză deplină de piață pentru a determina ce furnizor are putere semnificativă pe piață și a stabili remediile preventive aplicate acestor furnizori.

Capitolul de mai jos aplică fiecare dintre aceste criterii la piața tranzitului de trafic în rețelele publice de telefonie.

5.1 Barierele de intrare și ieșire

Barierele pentru intrarea pe sau ieșirea de pe piață pot fi de două tipuri:

- e) structurale: bazate pe economii de scară și gamă, costuri irecuperabile și constrângeri tehnice;
- f) juridice: bazate pe politicile cum ar fi acordarea licențelor, drepturi de trecere și alocarea spectrului de frecvențe.

Este evidentă prezența barierele înalte la intrarea pe piața de tranzit de trafic în rețelele publice de telefonie. Concurenții nu au reprodus în măsură semnificativă rețeaua furnizorului istoric în ce privește facilitățile de interconectare directă cu majoritatea furnizorilor. Implementarea acestor măsuri necesită investiții care pot fi neeconomice pentru furnizori, ceea ce rezultă în faptul că nu se poate de contat pe utilizarea acestor infrastructuri pentru furnizare de servicii de tranzit.

---

⁴ Regulament cu privire la identificarea și analiza piețelor relevante, Nr. 55 din 29 decembrie 2008, pagina 8

Astfel, pentru a oferi servicii de tranzit, furnizorul trebuie să fie interconectat cu un număr mare de jucători de pe piață.

Cu toate că cheltuielile legate de asigurarea interconectării directe fiecare-cu-fiecare pot fi calificate drept cheltuieli necesare pentru a fi activi pe piețele de inițiere și terminare de apeluri, investițiile și costurile irecuperabile legate de asigurarea unor astfel de legături directe sunt semnificative, mai ales în raport cu dimensiunile afacerilor furnizorilor alternativi de telefonie fixă.

Din aceste considerente costurile irecuperabile reprezintă bariere de intrare semnificative pentru piața de tranzit de trafic în rețelele publice de telefonie .

Un furnizor alternativ care solicită serviciu de tranzit trebuie să utilizeze, deasemenea, un serviciu de terminare și originare de apel. Volumele mici de trafic pe majoritatea rutelor posibile de interconectare directă le pot face ineficiente. Măsurile actuale aplicate de furnizorii istorici de telefonie fixă și mobilă împiedică să se dezvolte serviciile de tranzit cuplate cu serviciul de terminare. Prin urmare este foarte dificil pentru potențiali furnizori de tranzit să beneficieze pe piețele cu ridicata de volumuri de trafic de interconectare care să le eficientizeze investițiile în legături de interconectare directă.

Astfel, Agenția concluzionează că acest criteriu este îndeplinit.

5.2 Tendințe spre concurență efectivă

Necătfînd la existența unor bariere înalte pentru intrare, pe unele piețe rămâne posibilitatea creării unei concurențe efective. Deși, acesta nu pare să fie cazul tranzitului de trafic în rețele publice de telefonie.

ANRCETI găsește că piața tranzitului în rețele publice de telefonie are o dinamică extrem de joasă. Din 2004, momentul liberalizării de-iure depline a sectorului de comunicații electronice, structura topologiei interconectării furnizorilor nu a suferit nici o schimbare esențială. Continuă să domine interconectarea directă doar cu rețeaua „Moldtelecom” S.A. și doar furnizorii mobili, ca și acum 6 ani, dispun de interconectare directă. Niciun alt furnizor în afară de „Moldtelecom” S.A. nu oferă servicii naționale de tranzit în rețele publice de telefonie.

Prin urmare, ANRCETI consideră că nu există factori care să indice evoluția pieței de servicii de tranzit de trafic în rețelele publice de telefonie către concurență efectivă în perioada de timp supusă analizei.

5.3 Suficiența aplicării legislației concurenței

Există trei motive principale pentru a concluziona că aplicarea *ex-post* doar a legislației concurenței este insuficientă pentru a preveni un eșec al pieței. Acestea sunt:

- Legea cu privire la concurență nu prevede posibilitatea impunerii de obligații specifice (de exemplu: orientarea la costuri a prețurilor, normele de evidență și calcul al costurilor);
- Sunt necesare intervenții de reglementare frecvente și în timp util, iar regulatorul competiției nu are expertiza necesară;
- Există o necesitate stringentă de siguranță juridică.

Toate cele trei motive sunt prezente pe piața de tranzit de trafic în rețelele publice de telefonie .

Având în vedere lipsa totală de concurență pe piața produsului, orientarea prețurilor la costuri (și, respectiv, determinarea normelor de calcul al costurilor) este soluția cea mai potrivită și mai utilizată, impusă pe piața de tranzit de trafic în rețelele publice de telefonie. Acesta nu este un remediu descris în Legea cu privire la protecția concurenței, ceea ce rezultă că este nevoie de o intervenție detaliată și frecventă din partea ANRCETI pentru determinarea și evaluarea tarifelor. Aplicarea prin instrumente *ex-post* a unor remedii ce țin de furnizarea obligatorie a serviciilor de tranzit de asemenea este dificilă și de durată, ceea ce poate dăuna furnizorilor care se bazează în mod semnificativ pe interconectarea indirectă.

ANRCETI consideră că multe dintre problemele pieței analizate nu pot fi soluționate fără impunerea de obligații *ex-ante*. ANRCETI prin urmare concluzionează că al treilea criteriu este de asemenea, îndeplinit.

5.4 Concluzie

ANRCETI este de părere că în cadrul pieței identificate există bariere înalte la intrarea pe piață, nu există nici o tendință către o concurență vizibilă în spatele acestor bariere absolute, iar aplicarea doar a instrumentelor *ex-post* prevăzute de legislația concurenței nu este suficientă pentru a rezolva aceste deficiențe de piață.

Această piață este prin urmare susceptibilă pentru reglementarea preventivă, iar ANRCETI intenționează să efectueze o analiză completă a pieței în funcție de rezultatele consultărilor publice.

6. Concluzii privind identificarea piețelor relevante

ANRCETI a identificat că produsul focal este transportarea comutată a apelurilor pe segmentul de rețea între două sau mai multe puncte de interconectare. Aplicarea testului monopolistului ipotetic a indicat asupra faptului, că piața dată include serviciile de tranzit local și național a tuturor categoriilor de apeluri. Prin urmare există următoarele piețe ale produsului în Republica Moldova:

- **Piața serviciilor de tranzit de trafic în rețele publice de telefonie.**

De asemenea ANRCETI a analizat limitele geografice ale pieței produsului și a constatat că limitele geografice ale pieței de tranzit de trafic în rețelele publice de telefonie este teritoriul național.

De asemenea, ANRCETI a aplicat Testul celor trei criterii pentru a vedea dacă aceste piețe au caracteristici care justifică reglementarea preventivă. Acest exercițiu a demonstrat că piața dată întrunește respectarea tuturor criteriilor prestabilite și, astfel, indică asupra necesității intervenției preventive a regulatorului.

ANRCETI, prin urmare, consideră că piața de tranzit local și național în rețelele publice de telefonie este relevantă reglementării preventive. În acest sens ANRCETI urmează să decidă asupra identificării acestei piețe privind relevanța reglementării preventive.

În conformitate cu cerințele Legii comunicațiilor electronice, această definiție a pieței poate fi subiect al revizuirii cel puțin o dată la doi ani.

În urma acestei consultări publice, ANRCETI va efectua o analiză mai detaliată a acestei piețe pentru a determina dacă există furnizori care dețin o putere semnificativă pe această piață și, dacă va fi cazul, pentru a stabili obligații preventive adecvate ce urmează a fi impuse unor astfel de jucători.